110. rocznica śmierci opiekunki legionistów Marii Chodackiej

6 listopada 2026 r., w przeddzień 110. rocznicy śmierci Marii Chodackiej, zastępca dyrektora Oddziału IPN w Krakowie dr Michał Wenklar, któremu towarzyszyli Jacek Tomasik, dyrektorem I LO im. Długosza W Nowym Sączu i dr Marcin Krzek-Lubowiecki z krakowskiego oddziału IPN, złożyli kwiaty na grobie i opiekunki legionistów oraz jej męża Juliusza Chodackiego.

06.11.2026

Nagrobek został ufundowany przez byłych żołnierzy Legionów Polskich w 1926 r., w 10. rocznicę śmierci Marii Chodackiej, a w ub. roku IPN wyremontował mogiłę zgodnie z zaleceniami konserwatora zabytków.

Maria Chodacka z d. Raczyńska była pisarką i poetką. W 1895 r. wzięła ślub z Juliuszem Chodackim. W czasie I wojny światowej część pań działających w Komitecie Kobiet Polskich zorganizowała Ligę Kobiet (1915). Maria Chodacka pełniła funkcję przewodniczącej Ligi, której głównym celem była pomoc rannym i chorym legionistom. Organizowała sieć szpitali, zbiórki pieniędzy, koncerty i przedstawienia teatralne, z których dochód był przekazywany dla rannych na froncie. Gotowała dla legionistów obiady. Sprzedawała własną biżuterię, żeby pomóc żołnierzom.

Zmarła nagle 7 listopada 1916 r. w wieku 42 lat, w sali magistratu w Nowym Sączu, w trakcie odczytywania Aktu 5 listopada (cesarze Niemiec i Austro-Węgier zapowiadali w nim utworzenie państwa polskiego na ziemiach zaboru rosyjskiego). Pogrzeb Chodackiej przerodził się w patriotyczną manifestację mieszkańców Nowego Sącza.

Juliusz Chodacki mieszkał w Tarnowie. Był doktorem prawa. W Nowym Sączu otworzył kancelarię prawniczą, był też radnym Nowego Sącza. Po wybuchu I wojny światowej współorganizował Powiatowy Komitet Narodowy, terenową jednostkę podległą Naczelnemu Komitetowi Narodowemu (polska reprezentacja polityczną w zaborze austriackim). Powiatowy Komitet Narodowy w Nowym Sączu zajmował się przede wszystkim organizowaniem werbunku do Legionów Polskich oraz aprowizacją. To właśnie w ramach PKN działała wspomniana wcześniej Liga Kobiet, pod kierunkiem Marii Chodackiej.

Wbrew informacjom w publikacjach naukowych, po śmierci żony Chodacki nie wyjechał do Tarnowa. Jeszcze przez półtora roku działał w PKN. Zmarł 24 lutego 1918 r. w Nowym Sączu.

Chodaccy mieli dwóch synów: Juliusza i Mariana. Obaj byli legionistami. Po wojnie Juliusz został aktorem, zaś Marian – dyplomatą, a w czasie II wojny światowej organizował wywiad. We wrześniu 2023 r. na budynku I LO w Nowym Sączu odsłonięta została tablica ppłk. Mariana Chodackiego.

I wojna światowa

Rocznica